

Datum van inontvangstneming : 25/07/2025

Zaak C-404/25 [Woźrek]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

18 juni 2025

Verwijzende rechter:

Sąd Okręgowy w Krakowie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

7 mei 2025

Verzoekende partij:

C.

Verwerende partijen:

K.D.

G.S.

A.B.

BESLISSING

7 mei 2025

De Sąd Okręgowy w Krakowie IX Wydział Gospodarczy (rechter in eerste aanleg, bevoegd voor handelszaken, Krakau, Polen; hierna: „SO”)

samengesteld als volgt: rechter

rechter

rechter

heeft na op 7 mei 2025 te Krakau ter besloten terechtzitting kennis te hebben genomen van

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

de vordering van C., gevestigd te K.,

tegen verweerders K.D., G.S. en A.B.

inzake een betaling,

op het door de verzoekende partij ingediende verzoek krachtens artikel 42a, lid 3, van de ustawa-Prawo o ustroju sądów powszechnych (wet betreffende de organisatie van de gewone rechterlijke instanties) van 27 juli 2001 (Dz. U. 2024, volgnr. 334, geconsolideerde tekst; hierna ook: „p.u.s.p.”) om na te gaan of rechter A.K. van de SO voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid

beslist:

- I. Krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie wordt het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag, die ernstige twijfels wekt, en waarop het antwoord onmisbaar is voor de uitspraak in de onderhavige zaak:

„Laat artikel 19, lid 1, tweede alinea, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gelezen in samenhang met artikel 2 ervan en uitgelegd in het licht van artikel 47, eerste en tweede alinea, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, waarin wordt voorzien in het recht op toegang tot de rechter, toe dat de toetsing of de rechter die is aangewezen om kennis te nemen van een zaak voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid wordt beperkt tot de in artikel 42a, lid 3, van de ustawa-Prawo o ustroju sądów powszechnych (wet betreffende de organisatie van de gewone rechterlijke instanties) van 27 juli 2001 (Dz. U. 2024, volgnr. 334, geconsolideerde tekst) genoemde voorwaarden en modaliteiten?”

- II. Krachtens artikel 105, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie wordt verzocht om de gestelde vraag versneld te behandelen, gelet op de aard van de onderhavige zaak, waarop onverwijld moet worden beslist, alsook om redenen van rechtszekerheid.

[OMISSIS]

MOTIVERING

Rekening houdend met het feit dat de Unie staten verenigt die ten behoeve van de totstandbrenging van een samenleving die onder meer wordt gekenmerkt door rechtvaardigheid er vrijelijk en uit vrije wil mee hebben ingestemd om de gemeenschappelijke waarden van artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: „VEU”), zoals die van de rechtsstaat, te onderschrijven alsook dat het beginsel van voorrang van het Unierecht eraan in de weg staat dat in het nationale recht bepalingen worden vastgesteld die in strijd zijn met dat recht, verzoekt de SO het Hof om een prejudiciële beslissing over een rechtsvraag

die aanzienlijke twijfel doet rijzen en die naar het oordeel van de rechtsprekende rechter moet worden opgelost om uitspraak ten gronde te kunnen doen.

Op 11 januari 2023 heeft C., die de verzoekende partij in de onderhavige zaak is en die is gevestigd te Katowice, tegen verweerders K.D., G.S. en A.B. een vordering ingesteld tot betaling van 216 553 Poolse zloty (PLN), vermeerderd met de wettelijke rente wegens vertraging bij handelstransacties, berekend over een bedrag van 213 812 PLN, te rekenen vanaf de datum van indiening van het verzoekschrift tot op de datum van betaling, alsook met wettelijke verpagingsrente over een bedrag van 2 741 PLN, te rekenen vanaf de datum waarop de uitspraak onherroepelijk wordt tot op de datum van betaling. Op 16 september 2024 is de rechtsprekende formatie die kennis van de zaak moet nemen aldus gewijzigd dat rechter A.K. van de SO bij loting is aangewezen om de zaak te behandelen als alleensprekende rechter. De verzoekende partij is daarvan op 21 januari 2025 in kennis gesteld.

Bij verzoekschrift van 28 januari 2025 heeft de verzoekende partij deze rechter gewraakt en verzocht om te onderzoeken of zij, gelet op de omstandigheden waarin zij is benoemd, voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid, er met name rekening mee houdend dat zij in diezelfde periode was gedetacheerd bij de Ministerstwo Sprawiedliwości (ministerie van Justitie; hierna: „ministerie van Justitie”) en dat zij tot rechter in de SO is benoemd op voordracht van de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak; hierna: „KRS”), die in dat verband was vormgegeven in overeenstemming met de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake de nationale raad voor de rechtspraak en van bepaalde andere wetten) van 8 december 2017 (Dz. U. 2018, volgnr. 3). De bij de verzoekende partij gerezen twijfels over de regelmatigheid van de benoeming van rechter A.K., die als alleensprekend rechter kennis van de onderhavige zaak moet nemen, zijn derhalve terug te voeren op het feit dat zij is benoemd onder deelneming van de KRS, die in dat verband was vormgegeven op de wijze van voornoemde wet, en dat zij in het kader van de hierboven genoemde detachering bestuurlijke taken bij het ministerie van Justitie heeft verricht.

Volgens het thans in Polen geldende recht wordt een verzoek inzake de nakoming van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechter onderzocht volgens de regeling van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. Daarin is bepaald: „§ 3. Op verzoek van de in lid 6 bedoelde rechthebbende kan worden onderzocht of een rechter voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid, rekening houdend met de omstandigheden waarin hij is benoemd alsook met zijn gedrag na zijn benoeming, indien dit in de omstandigheden van de betreffende zaak kan leiden tot schending van de standaard van onafhankelijkheid of onpartijdigheid op een wijze die van invloed is op de uitkomst van de zaak, gelet op de voor de rechthebbende relevante omstandigheden en op de aard van de zaak.” [OMISSIS] [herhaling]

De oplossing van de hierboven uiteengezette rechtsvraag is onlosmakelijk verbonden met de kern van het geschil waarin de procespartij heeft verzocht om na te gaan of de betrokken rechter voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid en om dat te doen op grond van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p., waarin de mogelijkheid wordt geboden om op de in die rechtsregel vastgestelde wijze te onderzoeken of een rechter daadwerkelijk aan die vereisten voldoet. Meer in het algemeen dient het antwoord op de aldus gestelde vraag bij te dragen aan de stabiliteit van de rechtspraak ten aanzien van de behandeling door de gewone rechterlijke instanties van verzoeken die berusten op artikel 42a, lid 3, p.u.s.p., daarbij met name rekening houdend met afwijkende rechtspraktijken, zelfs binnen één en dezelfde kamer van de SO. Dat brengt het reële risico met zich dat deze discrepanties in de rechtspraak van de gewone rechterlijke instanties worden bestendigd ten aanzien van een kwestie die van fundamenteel belang is voor de uitkomst van de procedures, namelijk die van het recht op toegang tot de rechter. Het recht van de justitiabelen op toegang tot de rechter is namelijk rechtstreeks van invloed op de regelmatigheid van de procedure. Een onjuiste beslissing ten aanzien van een verzoek een rechter van de zaak te halen zal ertoe leiden dat procedures in zaken waarin een gewone rechter een toetsingsverzoek ten aanzien van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechter heeft afgewezen (artikel 42a, lid 8, p.u.s.p.), nietig moeten worden verklaard zonder dat uitspraak wordt gedaan over de gegrondheid van het ingediende verzoek. Volgens de geldende procedure moeten proceshandelingen in het kader van een zaak waarin de betrokken partij geen toegang had tot een rechter [namelijk] worden geacht zonder grondslag te zijn, zodat dergelijke handelingen aanleiding geven om de procedure nietig te verklaren [artikel 379, punt 4, van de kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering: hierna: „k.p.c.”)].

De beslissing van de rechter in eerste aanleg op een verzoek inzake de nakoming van de vereisten ten aanzien van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechter kan worden aangevochten (artikel 42a, lid 14, gelezen in samenhang met artikel 394^{1a}, punt 10, k.p.c.). Indien het verzoek wordt ingewilligd, kan de betrokken rechter binnen drie dagen na de betekening van de met redenen omklede beslissing een verzoek tot herziening indienen bij de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen; hierna ook: „SN”) (artikel 42a, lid 13, k.p.c.).

De in artikel 19, lid 1, VEU tot uitdrukking gebrachte verplichting van de lidstaten om te voorzien in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren, vereist dat het justitiële stelsel, waaronder de procedure voor de instelling van de rechterlijke instanties en de samenstelling van de rechtsprekende formaties, aldus wordt ingericht dat de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties en van de rechters wordt gewaarborgd in overeenstemming met de normen die voortvloeien uit de rechtspraak van het Hof. Volgens artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU dient elke lidstaat derhalve met name te verzekeren dat de organen die als „gerecht” in de zin van het Unierecht deel uitmaken van het stelsel

van beroepsmogelijkheden op de onder het Unierecht vallende gebieden, en die bijgevolg ook in die hoedanigheid uitspraak kunnen doen over de toepassing of de uitlegging van dat recht, voldoen aan de vereisten van daadwerkelijke rechterlijke bescherming. Dat wordt tevens vereist door artikel 47 van het Handvest van de grondrechten (hierna: „Handvest”), dat voorschrijft dat het recht op een doeltreffende voorziening in rechte moet worden geëerbiedigd. Dat betekent dat de justitiabelen recht hebben op een eerlijke en openbare behandeling van hun zaak binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld. Deze maatregel ter bescherming van de rechten van de justitiabelen is aldus geformuleerd: „Eenieder wiens door het recht van de Unie gewaarborgde rechten en vrijheden zijn geschonden, heeft recht op een doeltreffende voorziening in rechte.” Wezenlijk kenmerken van een rechterlijke instantie zijn de onafhankelijkheid ervan ten overstaan van andere organen en de onafhankelijkheid van de rechters die er zitting in hebben [punt 193 van het arrest van 16 februari 2022, Polen/Parlement en Raad, C-157/21, EU:C:2022:98, dat betrekking heeft op het door Polen ingestelde beroep tot nietigverklaring van verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting]. Het betreft een uitleggingskwestie die van algemeen belang is voor de uniforme toepassing van het Unierecht, uitgaande van de beginselen van de voorrang van dat recht en van de daaruit voortvloeiende verplichting om in de bij de nationale rechterlijke instanties aanhangige zaken de volle werking van de Unierechtelijke regels te verzekeren en om nationale bepalingen die in strijd zijn met dat recht in voorkomend geval buiten toepassing te laten (arresten van 9 maart 1978, [REDACTED] 106/77, EU:C:1978:49; 19 juni 1990, Factortame e.a., C-213/89, EU:C:1990:257, en 5 februari 1963, Van Gend en Loos, 26/62, EU:C:1963:1).

Bij besluit van de Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej (president van de Republiek Polen; hierna: „Poolse president”) van [OMISSIS] is rechter A.K. benoemd tot rechter in de Sąd Rejonowy [OMISSIS] w Krakowie (rechter in eerste aanleg Krakau, Polen). Van 1 mei 2011 tot en met 31 december 2017 was zij gedetacheerd bij het ministerie van Justitie. Zij is tot rechter in de SO benoemd op grond van het door de KRS vastgestelde besluit nr. [OMISSIS] van [OMISSIS].

Gelet op de rechtspraak van het Hof en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna: „EHRM”) over de kwestie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties en van de rechters in Polen lijdt het geen twijfel dat A.K. op grond van besluit nr. [OMISSIS] van de KRS van 8 juli 2020 tot rechter in de SO is benoemd in het kader van een onregelmatige procedure inzake de benoeming van de rechters, namelijk onder deelneming van de KRS, die in dat verband was ingesteld overeenkomstig de ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw en die op onlosmakelijke wijze en ononderbroken invloed heeft uitgeoefend op de onafhankelijkheid van de aldus benoemde rechters [arrest van het EHRM van 23 november 2023, Wałęsa tegen Polen, verzoekschrift nr. 50849/21, arrest van het EHRM van 22 juli 2021,

██████ tegen Polen, verzoekschrift nr. 43447/19, arresten van het Hof (Grote kamer) van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798, en 5 juni 2023, Commissie/Polen (Onafhankelijkheid en privéleven van rechters), C-204/21, EU:C:2023:442; arrest van het EHRM van 8 november 2021, ██████ ██████ Polen, verzoekschriften 49868/19 en [57511]/19; arresten van het Hof (Grote kamer) van 21 december 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Aanblijven van een rechter), C-718/21, EU:C:2023:1015; 16 november 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim e.a., C-748/19-C-754/19, EU:C:2021:931, 15 juli 2021, Commissie/Polen (Tuchtregeling voor rechters), C-791/19, EU:C:2021:596; 2 maart 2021, A.B. e.a. (Benoeming van de rechters bij de Sąd Najwyższy, C-824/18, EU:C:2021:153; 27 februari 2018, [Associação] Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, en 26 maart 2020, Simpson/Raad en HG/Commissie, C-542/18 RX-II en C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232]. In dat verband zij tevens verwezen naar de beslissing van de verenigde kamers van de SN, namelijk de burgerlijke kamer, de strafkamer en de kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken, van 23 januari 2020 in zaak BSA I-4110-1/20 alsook naar de beslissing van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN van 2 juni 2022 in zaak I KZP 2/22. In de motivering van die laatste beslissing staat te lezen dat „een benoeming door de KRS op grond van de wet van 8 december 2017 op een wijze die in strijd is met de met de Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen; hierna: „Poolse grondwet”) tot gevolg heeft dat ten aanzien van de rechter die is benoemd op voordracht van de aldus vormgegeven KRS afbreuk is gedaan aan het in gremio [legis] en a priori geldende vermoeden van onafhankelijkheid en onpartijdigheid.”

Gelet op het voorgaande moet uit het arrest van het Hof (Grote kamer) van 19 november 2019, A. K. e.a. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy), C-585/18, C-624/18 en C-625/18, EU:C:2019:982, worden afgeleid dat uit de bewoordingen van artikel 47 van het Handvest volgt dat de nationale rechter bevoegd is om telkens op grond van alle feitelijke en juridische gegevens te beoordelen en na te gaan of het orgaan dat betrokken is bij de benoeming van de rechters voldoende waarborgen biedt ten aanzien van de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties waarin zij zitting hebben ten overstaan van de wetgevende en de uitvoerende macht. Dat is bijgevolg van invloed op de omstandigheden ten aanzien waarvan wordt beoordeeld of een rechterlijke instantie waarin rechters zitting hebben die zijn benoemd in het kader van een bepaalde benoemingsprocedure onafhankelijk is. Volgens vaste rechtspraak van het Hof en van de nationale rechterlijke instanties is er geen reden om er a priori van uit te gaan dat elke rechter van een gewone rechterlijke instantie die is benoemd na in de periode na 17 januari 2018 te hebben deelgenomen aan een vergelijkend onderzoek voor de KRS niet voldoet aan de minimumnorm inzake onpartijdigheid en dat een rechterlijke instantie waarin een dergelijke rechter zitting heeft in elke geval in strijd is met de rechtsregels van artikel 379, punt 4, k.p.c. Dat betekent dat in elk concreet geval moet worden aangetoond dat er, gelet op de aanwijsbare omstandigheden waarin iemand tot rechter bij een rechterlijke

instantie is benoemd, twijfels bestaan ten aanzien van de vraag of een dergelijke rechterlijke instantie in strijd is met de rechtsregels van voornoemde bepaling [conclusie van advocaat-generaal Spielmann in de zaak MJ (Wraking van een gewone rechter), C-521/21, EU:C:2025:286, die betrekking heeft op het verzoek om een prejudiciële beslissing van de Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (rechter in eerste aanleg Poznań, Polen) van 23 augustus 2021 in zaak C-521/21].

Volgens het thans in Polen geldende recht wordt een verzoek inzake de nakoming van de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid van een rechter onderzocht volgens de regeling van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. Die bepaling is in de Poolse rechtsorde ingevoerd op de grondslag van artikel 4 van de ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet inzake de Sąd Najwyższy en van bepaalde andere wetten; hierna: „wet tot wijziging van de uSN”) van 9 juni 2022 (Dz. U. 2022, volgnr. 1259). Dat is geschied naar aanleiding van de vaststelling van de verschillende mijlpalen van het herstel van de rechtsstaat in het kader van de Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (nationaal herstel- en veerkrachtplan), waarbij rekening is gehouden met de Poolse grondwet van 2 april 1997 en met de internationaalrechtelijke norm inzake de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties en van de rechters, die is neergelegd in de bepalingen van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden alsook in het Unierecht en in de rechtspraak van het EHRM en het Hof. Bij lid 3 van artikel 42a p.u.s.p. is een nieuw procesrechtelijk instrument ingevoerd, namelijk de zogeheten onpartijdigheidstoets van rechters.

Artikel 42a, lid 3, is ingevoerd in het kader van de p.u.s.p., die de inrichting van de rechterlijke macht regelt. Lid 3 is aan artikel 42a toegevoegd ter aanvulling op de reeds van kracht zijnde leden 1 en 2. Daarin is bepaald: „§ 1. Het is de rechterlijke instanties of de organen ervan niet toegestaan om in het kader van hun werkzaamheden de legitimiteit van de rechterlijke instanties, de grondwettelijke overheidsorganen en de organen die belast zijn met het toezicht op en de bescherming van het recht ter discussie te stellen. § 2. Een gewone rechterlijke instantie of een ander overheidsorgaan is niet bevoegd om vast te stellen of te beoordelen of de benoeming van een rechter of de daaruit voortvloeiende bevoegdheid om taken op het gebied van de rechtsbedeling uit te oefenen rechtmatig is.”

Deze bepalingen zijn door de wetgever ingevoerd bij de ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (wet tot wijziging van de wet betreffende de organisatie van de gewone rechterlijke instanties, de wet inzake de Sąd Najwyższy en van bepaalde andere wetten) van 20 december 2019 (Dz. U. 2020, volgnr. 190). Daarbij heeft de toenmalige wetgever verschillende herzieningen doorgevoerd om ervoor te zorgen dat de status van de rechters die zijn benoemd onder deelneming van de KRS die is vormgegeven in overeenstemming met de hierboven genoemde wet van 2017 niet ter discussie zou worden gesteld. Deze bepaling is nauw

verbonden met die van artikel 107, lid 1, punt 3, p.u.s.p., die in werking is getreden op 14 februari 2020 en waarvan de bewoordingen, in de versie van de hierboven genoemde wet van 20 december 2019, erin voorzien dat handelingen die erop gericht zijn om het bestaan van een dienstverband van een rechter, de geldigheid van zijn benoeming of de legitimiteit van een constitutioneel orgaan van de Republiek Polen te betwisten, worden opgevat als een tuchtrechtelijk vergrijp.

Gelet op de rechtspraak van het Hof bevond de vorige Poolse regering zich in een situatie waarin het risico bestond dat de nationale rechterlijke instanties ervan zouden afzien om uitvoering te geven aan de herzieningen van het recht in het kader van de in Polen doorgevoerde hervorming van het gerechtelijke apparaat. Het Hof had namelijk aanbevolen om dat te doen. Bijgevolg vreesde de regering dat de nationale rechterlijke instanties er door de niet-toepassing van die herzieningen voor konden zorgen dat Polen zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU zou nakomen. In deze context heeft de Premier Rzeczypospolitej Polskiej (eerste minister van de Republiek Polen) de Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk Hof, Polen; hierna: „TK”) op 30 september 2021 verzocht om uitspraak te doen over de verenigbaarheid van het Unierecht met de Poolse grondwet. De TK heeft het dictum van zijn uitspraak openbaar gemaakt op 7 oktober 2021 en heeft daarin het standpunt ingenomen dat artikel 19, lid 1, tweede alinea, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU, krachtens welke de Poolse rechterlijke instanties een toetsing kunnen verrichten ten aanzien van de onafhankelijkheid van de rechters die op voordracht van de KRS rechtstreeks zijn benoemd door de Poolse president, niet in overeenstemming is met artikel 8, lid 1, gelezen in samenhang met artikel 8, lid 2, artikel 90, lid 1, artikel 91, lid 2, artikel 144, lid 3, punt 17, en artikel 186, lid 1, van de Poolse grondwet.

Het is uitgesloten dat de nationale rechterlijke instanties kunnen worden geacht bevoegd te zijn om bepalingen van het Unierecht nietig te verklaren (arrest van 22 oktober 1987, Foto-Frost, 314/85, EU:C:1987:452, punten 14-20). Bovendien is het in overeenstemming met het beginsel van voorrang van het Unierecht dat een nationale regeling en een nationale praktijk uit hoofde waarvan de uitspraken van het nationale grondwettelijke hof bindend zijn voor de gewone nationale rechterlijke instanties, ook al zijn deze in het licht van een prejudiciële beslissing van het Hof van oordeel dat de rechtspraak die voortvloeit uit dergelijke constitutionele uitspraken in strijd is met het Unierecht, beletten dat deze rechterlijke instanties de volle werking van de uit het Unierecht voortvloeiende vereisten kunnen verzekeren, wat des te belangrijker is wanneer het nationale recht de mogelijke niet-eerbiediging van de grondwettelijke rechtspraak aanmerkt als een tuchtrechtelijk vergrijp [arrest van het Hof (Grote kamer) van 21 december 2021, Euro Box Promotion e.a., C-357/19, C-379/19, C- 547/19, C-811/19 en C-840/19, EU:C:2021:1034 en de hierboven genoemde conclusie van advocaat-generaal Spielmann].

De toepassing van artikel 42a, leden 1 en 2, p.u.s.p. is geschorst bij beschikking [van de vicepresident van het Hof] van 14 juli 2021, Commissie/Polen, C-204/21 [R], EU:C:2021:593, die betrekking had op een krachtens artikel 279 VEU en het VWEU ingediend verzoek om voorlopige maatregelen. De toepassing van de genoemde bepalingen is geschorst voor zover daarin is vastgesteld dat de nationale rechterlijke instanties niet bevoegd zijn om na te gaan of is voldaan aan de vereisten die krachtens het Unierecht aan de rechterlijke instanties worden gesteld om te kunnen worden opgevat als onafhankelijke en onpartijdige gerechten die vooraf bij wet zijn ingesteld in de zin van artikel 19, lid 1, VEU, gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest. Niettemin heeft de Poolse wetgever de genoemde bepalingen niet ingetrokken (artikel 42a van de wet moet worden ingetrokken in het kader van het wetsontwerp van de minister van Justitie van 24 april 2025 inzake het herstel van het recht op een onafhankelijk, onpartijdig en bij wet ingesteld gerecht, namelijk in het kader van de regelingen ten aanzien van de besluiten van de KRS die zijn vastgesteld tussen 2018 en 2025). Bij de hierboven genoemde wetwijziging heeft de wetgever er namelijk mee volstaan om lid 3 toe te voegen aan de leden 1 en 2 van artikel 42a p.u.s.p.

[OMISSIS]. [herhaling van de bewoordingen van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p.]

Bij artikel 4 van de wet tot wijziging van de uSN zijn tevens de leden 4 tot en met 14 aan voornoemd artikel toegevoegd. De bepalingen daarvan luiden als volgt: „§ 4. Een verzoek tot vaststelling van de in lid 3 bedoelde voorwaarden kan worden ingediend ten aanzien van een rechter die is aangewezen om zitting te nemen in de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie die kennis neemt van een zaak in eerste of tweede aanleg, met uitzondering van procedures waarin de termijn om dergelijke zaken in behandeling te nemen en om erop te beslissen niet langer is dan een maand, te rekenen vanaf de datum van indiening van het processtuk waarbij de procedure in die zaak aanhangig is gemaakt. § 5. Het verzoek wordt ingediend binnen 7 dagen na de datum van kennisgeving aan degene die gerechtigd is om een verzoek ten aanzien van de met de behandeling van de zaak belaste rechtsprekende formatie in te dienen [hierna: „rechthebbende”]. Na het verstrijken van de termijn van de eerste volzin vervalt het recht om een dergelijk verzoek in te dienen. Bij de betekening van het eerste processtuk stelt de rechter de rechthebbende er in voorkomend geval van in kennis dat de samenstelling van de met de behandeling van de zaak belaste rechtsprekende formatie is gewijzigd. Hij doet dat ook bij iedere latere betekening. § 6. Een verzoek ten aanzien van de genoemde rechtsprekende formatie kan worden ingediend: [OMISSIS] 6) in een civiele procedure, door een procespartij of door een persoon in tegenwoordigheid van wie de procedure aanhangig is. § 7. Een dergelijk verzoek moet voldoen aan de vereisten ten aanzien van processtukken en moet de volgende gegevens bevatten: 1) een verzoek tot vaststelling dat in de betreffende zaak is voldaan aan de voorwaarden van lid 3; 2) een vermelding van de omstandigheden die het verzoek rechtvaardigen, vergezeld van bewijs tot staving daarvan. § 8. Elk verzoek dat niet voldoet aan de voorwaarden van lid 7 wordt afgewezen zonder dat de indiener ertoe wordt opgeroepen om de vormgebreken te verhelpen. Een verzoek dat te laat

is ingediend of dat om andere redenen niet-ontvankelijk is, wordt eveneens afgewezen. § 9. Een verzoek ten aanzien van een rechter die is aangewezen om zitting te nemen in de rechtsprekende formatie van een rechterlijke instantie die belast is met een vooronderzoek betreffende fiscale delicten of een strafprocedure wordt niet in behandeling genomen. § 10. Indien de rechthebbende verzoeken heeft ingediend ten aanzien van meer dan een rechter die is aangewezen om zitting te nemen in de rechtsprekende formatie van de rechterlijke instantie die is belast met de behandeling van de zaak of indien verschillende rechthebbenden verzoeken met betrekking tot dezelfde zaak hebben ingediend, kan de rechter gelasten om deze verzoeken voor gezamenlijke behandeling te voegen. In dat geval worden de verzoeken onderzocht door de rechtsprekende formatie die is aangewezen om kennis te nemen van het verzoek dat als eerste is ingediend. § 11. Wanneer het verzoek wordt ingewilligd, wordt de rechter door de rechterlijke instantie van de zaak gehaald. Die beslissing geldt echter niet voor andere zaken die voor hem aanhangig zijn. § 12. Indien het verzoek wordt ingewilligd, stelt de rechterlijke instantie binnen een termijn van 3 dagen ambtshalve een motivering van de beslissing op. § 13. Indien het verzoek wordt ingewilligd, wordt tevens een afschrift van de beslissing en van de motivering ervan betekend aan de betrokken rechter. Deze rechter kan binnen 3 dagen een verzoek tot heroverweging van de zaak indienen bij de SN. De SN, bestaande uit 5 rechters die bij loting worden aangewezen uit alle rechters in de SN, handhaaft de beslissing binnen 7 dagen of herroept die beslissing binnen die termijn en wijst het verzoek af. In afwachting van de behandeling van de zaak door de SN blijft de betrokken rechter bevoegd tot het treffen van spoedeisende maatregelen. § 14. Voor zover deze kwestie niet wordt beheerst door de bepalingen van de p.u.s.p. wordt, mutatis mutandis, de behandeling van het in lid 4 bedoelde verzoek: 1) in civiele zaken - geregeld door de bepalingen van de k.p.c. met betrekking tot de behandeling van verzoeken om een rechter van de zaak te halen en hogere beroepen, 2) in strafzaken - geregeld door de bepalingen van de ustawa-Kodeks postępowania karnego (wet tot vaststelling van het wetboek van strafvordering) van 6 juni 1997 (Dz. U. 2024, volgnr. 37) met betrekking tot wraking, met uitzondering van artikel 42, lid 3, derde volzin, p.u.s.p., voor zover de bepaling daarvan betrekking heeft op spoedeisende maatregelen, met name op het gebied van de voorlopige hechtenis.”

De regeling van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. noemt drie kwesties die in het kader van een door een partij ingediend verzoek tot het verrichten van een zogeheten onpartijdigheidstoets moeten worden onderzocht en verplicht de nationale rechter om onderzoek te voeren naar:

- a) de omstandigheden waarin de betrokken rechter is benoemd alsook zijn gedrag na zijn benoeming,
- b) wanneer dit er in de omstandigheden van de betreffende zaak toe kan leiden dat inbreuk wordt gemaakt op de norm van onafhankelijkheid of onpartijdigheid op een wijze die van invloed is op de uitkomst van de zaak,

c) gelet op de voor de rechthebbende relevante omstandigheden en op de aard van de zaak.

Gelet op met name het arrest van 5 juni 2023, Commissie/Polen (Onafhankelijkheid en privéleven van rechters), C-204/21, EU:C:2023, onder meer de punten 130 tot en met 134 daarvan, alsook de punten 130 en 131 van het arrest van 6 oktober 2021, W.Ż. (Kamer voor bijzondere controle en publieke zaken van de Sąd Najwyższy – Benoeming), C-487/19, EU:C:2021:798, waaruit volgt dat de nationale rechterlijke instanties in bepaalde omstandigheden kunnen worden gedwongen om na te gaan of is voldaan aan de vereisten die voortvloeien uit het grondrecht op een daadwerkelijke rechtsbescherming in de zin van artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 van het Handvest, en met name aan de vereisten inzake de toegang tot een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld (punt 130), moet worden aangenomen dat de nationale rechter onder bepaalde omstandigheden moet kunnen nagaan of de gebrekkigheid van de procedure voor de benoeming van de betrokken rechter er aanleiding toe kan hebben gegeven dat inbreuk op dat grondrecht is gemaakt (punt 131). De rechter die belast is met de behandeling van het onderhavige verzoek is bij de uitlegging van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. tot de slotsom gekomen dat uit de bewoordingen van deze bepaling niet volgt dat de onregelmatigheid van de procedure voor de benoeming van de litigieuze rechter ertoe kan hebben geleid dat inbreuk is gemaakt op het recht op toegang tot de rechter. In wezen strekt dit derhalve tot een beperking van het recht van artikel 19, lid 1, VEU en artikel 47 van het Handvest op een wijze die de procespartij belet om het daarin neergelegde recht daadwerkelijk uit te oefenen.

In artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. wordt gebruikgemaakt van de vage bewoordingen „in de omstandigheden van de betreffende zaak”. De invoering van de aanvullende verplichting van de procespartij om aan te tonen dat in de betreffende zaak inbreuk is gemaakt op de norm van onafhankelijkheid of onpartijdigheid „op een wijze die van invloed is op de uitkomst van de zaak” betekent dat deze partij niet kan aantonen dat sprake is van dergelijke omstandigheden. Naar hun aard kunnen procespartijen de ware redenen en motieven voor de benoeming van een rechter [namelijk] niet kennen. De bewijslast ter zake van het bestaan van omstandigheden die voldoen aan de regel van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. is bij de procespartij gelegd, ook al heeft de benoeming van de rechter in het kader van een gebrekkige benoemingsprocedure onder deelneming van de KRS als zodanig afbreuk gedaan aan het in gremio [legis] en a priori geldende institutionele vermoeden van onafhankelijkheid en onpartijdigheid (beslissing van de zeven rechters tellende rechtsprekende formatie van de SN van 2 juni 2022 in zaak I KPP 2/22). Dat gaat in tegen de verplichting van de staat om ervoor te zorgen dat rechterlijke instanties in overeenstemming zijn met de wet. Wanneer de partij niet binnen de wettelijk vastgestelde termijn van een week aantoonde dat sprake is van de bedoelde omstandigheden, wordt het verzoek afgewezen zonder dat zij wordt opgeroepen om de vormgebreken in haar verzoek te verhelpen.

In de onderhavige zaak heeft verzoeker zijn verzoek ingediend binnen de wettelijke termijn van zeven dagen. Hij heeft daarentegen geen bewijzen tot staving van zijn betoog overgelegd, wat er overeenkomstig artikel 42a, lid 8, p.u.s.p. toe leidt dat zijn verzoek wordt afgewezen zonder dat hij wordt opgeroepen om de vormgebreken in zijn verzoek te verhelpen. Verzoeker is evenmin in de gelegenheid om zijn persoonlijke dossier op te vragen bij de rechter of bij de president van de SO. Hij is evenmin in staat om aan te tonen dat dit er in de omstandigheden van de betreffende zaak toe kan hebben geleid dat inbreuk is gemaakt op de norm van onafhankelijkheid of onpartijdigheid.

De zaak die aanhang is gemaakt bij de SO, waarvan de rechtsprekende formatie onder meer bestaat uit rechter A.K., is een economische zaak die betrekking heeft op een betaling die verschuldigd is uit hoofde van artikel 299 van de kodeks spółek handlowych (wetboek van koophandel). De zaak is aanhangig gemaakt naar aanleiding van een vordering die is ingesteld door een kapitaalvennootschap, namelijk [OMISSIS], gevestigd te K., en die gericht is tegen de leden van het bestuur van die vennootschap. De in het verzoekschrift ingestelde vordering is niet gericht tegen de schatkist, zodat rechter A.K. vanuit het oogpunt van een redelijke proceswaarnemer niet kan worden geacht een persoonlijk belang te hebben bij de beslechting van de vraag of de ingestelde vordering gegrond is of niet. In een dergelijk geval kan niet worden aangetoond dat het feit dat deze rechter niet voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid en onpartijdigheid er in de omstandigheden van de betreffende zaak toe kan hebben geleid dat inbreuk op de betreffende norm is gemaakt op een wijze die van invloed is op de uitkomst van de zaak. In de praktijk heeft de procespartij geen schijn van kans om aan te tonen dat de gebrekkigheid van de benoeming van de rechter gevolgen heeft voor de uitkomst van de zaak, zodat zij haar recht niet daadwerkelijk kan laten gelden. Bovendien heeft deze bepaling in de context van artikel 42a, lid 5, p.u.s.p., dat ten aanzien van de indiening van een verzoek voorziet in een termijn van zeven dagen vanaf de datum van kennisgeving aan de rechthebbende en waarin is bepaald dat het verstrijken van die termijn ertoe leidt dat het recht om een verzoek in te dienen komt te vervallen, tot gevolg dat het in artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest bedoelde recht op toegang tot de rechter wordt ingeperkt. Uit de bewoordingen van artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. kan derhalve niet worden afgeleid dat de gebrekkigheid van de procedure voor de benoeming van de litigieuze rechter ertoe kan hebben geleid dat inbreuk is gemaakt op het grondrecht van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en artikel 47, eerste en tweede alinea, van het Handvest, zodat het een lege bepaling betreft en sprake is van een juridische fictie die de procespartij belet om het in die bepaling bedoelde recht daadwerkelijk uit te oefenen.

Dat sprake is van een schijnbepaling wordt tevens ondersteund door de hierboven genoemde uitspraak van de TK van 7 oktober 2021, waarin het standpunt is ingenomen dat de Poolse grondwet zich ertegen verzet dat toepassing wordt gegeven aan artikel 19, lid 1, tweede alinea, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU, dat aan de Poolse rechterlijke instanties de bevoegdheid verleent om na te gaan of rechters die op voordracht van de KRS rechtstreeks zijn benoemd door de

Poolse president kunnen worden geacht onafhankelijk te zijn. Wanneer die uitspraak van de TK in aanmerking wordt genomen, kan artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. in het geheel niet worden toegepast, aangezien de TK van oordeel is dat een toetsing van de onafhankelijkheid van de rechters in strijd is met de Poolse grondwet.

Tevens zij opgemerkt dat artikel 42a, lid 3, p.u.s.p., waarin uitdrukking wordt gegeven aan de voorwaarde „wanneer dit er in de omstandigheden van de betreffende zaak toe kan leiden dat inbreuk wordt gemaakt op de norm van onafhankelijkheid of onpartijdigheid op een wijze die van invloed is op de uitkomst van de zaak, gelet op de voor de rechthebbende relevante omstandigheden en op de aard van de zaak”, niet voldoet aan het derde punt van de regeling die is vastgesteld naar aanleiding van het arrest van het EHRM van 1 december 2020 in de zaak *Guðmundur Andri Ástráðsson* tegen IJsland, verzoekschrift nr. 26374/18. De genoemde bepaling stelt de nationale rechter namelijk niet in staat om zich uit te spreken over de vraag of in de onderzochte zaak sprake is van een „bij wet ingesteld gerecht”. Bijgevolg wordt niet voorzien in een effectieve bescherming van het recht op toegang tot de rechter [dezelfde opmerkingen zijn naar voren gebracht in de conclusie van de Stowarzyszenie Sędziów Polskich (vereniging van Poolse rechters) „Iustitia”, waarin wordt ingegaan op de verenigbaarheid van de wet tot wijziging van de uSN met de „mijlpalen” van het hierboven aangehaalde nationale herstel- en veerkrachtplan].

In voornoemd arrest van 1 december 2020 heeft het EHRM verduidelijkt welke standaard geldt voor een „bij de wet ingesteld” gerecht in de zin van artikel 6, lid 1, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. In dat verband heeft het Hof een driestappentoets ontwikkeld. In de eerste plaats moet worden vastgesteld of sprake is van een kennelijke schending van het nationale recht die zowel objectief als daadwerkelijk identificeerbaar is. Het tweede criterium houdt in dat moet worden beoordeeld of ondanks de schending van dat recht wordt gewaarborgd dat de rechterlijke macht in staat is om haar functie uit te oefenen zonder buitensporige inmenging. Het derde criterium houdt in dat een belangrijke rol bij de bepaling of een schending van de nationale regels inzake de benoeming van de rechters een schending vormt van het recht op een „bij wet ingesteld gerecht”, [wordt gespeeld door de toetsing door de nationale rechter van de rechtsgevolgen van de schending van het nationale recht vanuit het oogpunt van de door het EVRM gewaarborgde rechten]. Dat standpunt wordt tevens uiteengezet in de hierboven genoemde beslissing van de verenigde kamers van de SN in zaak BSA I-4110-1/20. Ook daarin wordt namelijk gewezen op de toepassing van het mechanisme dat is ontwikkeld naar aanleiding van het arrest van het EHRM in de zaak *Guðmundur Andri Ástráðsson* tegen IJsland. Rekening houdend met punt 243, punt 248 (derde criterium van de driestappentoets) en punt 250 van dat arrest, dat er in hoofdzaak van uitgaat dat de Poolse staat ervoor moet zorgen dat bescherming wordt geboden ten aanzien van de rechten en vrijheden van artikel 19 VEU en artikel 47 van het Handvest, waaronder het in artikel 19, lid 1, VEU genoemde beginsel van daadwerkelijke rechtsbescherming van de justitiabelen op de onder het Unierecht vallende

gebieden, moet ervan uit worden gegaan dat artikel 42a, lid 3, p.u.s.p. er niet toe strekt om het recht op toegang tot de rechter daadwerkelijk ten uitvoer te leggen. Het introduceert namelijk een bepaling in de Poolse rechtsorde die de burger in wezen belet om dat recht daadwerkelijk uit te oefenen.

Het verzoek van de SO om het ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing te behandelen volgens de versnelde procedure van artikel 105, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering wordt gerechtvaardigd door de aard van de zaak, waarop onverwijld moet worden beslist, alsook om redenen van rechtszekerheid. De complexiteit van de voorgelegde vraag moet [namelijk] worden beoordeeld in het licht van de justitiële hervormingen die in Polen zijn doorgevoerd tussen 2016 en 2023. Deze hervormingen bestonden voornamelijk in de herziening van de wettelijke bepalingen die van toepassing zijn op rechterlijke instanties, alsook in een wijziging van de tuchtrechtelijke aansprakelijkheid van rechters en van de wijze waarop zij worden benoemd. Daarbij zijn geen wijzigingen aangebracht aan de algemene structuur van de rechterlijke macht die is vastgesteld in de Poolse grondwet. Deze hervormingen hebben geleid tot het ontstaan van een complex netwerk van amendementen en hebben in het licht van voornoemd arrest van de TK bovendien de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties in gevaar gebracht.

Kortom, de SO verzoekt het Hof om uitspraak te doen over de [OMISSIS] [vraag die is geformuleerd in het dictum]

[OMISSIS]

[ondertekeningen]